

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Телеф. Редакції 29-41.
Друкарні 29-26.
В СПРАВИ ОГОЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
25 сот.

Делю, 18. июня 1929.

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Офіційно німецького міністерства закордонних справ „Дайче Альтгеймліне Цит.“ висловлює думку, що план Бріана очевидно має на меті з одного боку зміцнити його особистий престиж, як апостола мира та примирення, а рівночасно скріпити також позитивне становище Франції. „Бо не підлягає жадному сумнівові, — пише газета — що за планом Бріана криється дуже конкретний план закордонної політики, які мають довести до зміцнення гегемонії Франції в Європі. Цей план означає ніщо інше, як зосередження усіх політичних та господарських сил Європи як проти Зауцених Держав Плану Америки, так також проти британської імперії та Радянського Союзу. План Бріана в своїй основі є лише новок формою старої, дуже небезпечної для Німеччини французької політики на континенті“. Крім того газета констатує, що на основі інформації її париських кореспондентів планована зустріч усіх європейських держав була би особливо небезпечною для Німеччини.

„Фоссіше Цайтунг“ пише, що останні розмови Штрессмана з Бріаном та Пуанкаре в Парижі, адебіальшого булі посвячені обговоренню паневропейської ідеї. Це знайшло пізніше свій відгомін також у промові Штрессмана в парламенті. Зрозуміло, що заклади Бріана не поведло до негайного утворення Злучених Держав Європи. Як свого часу перед утворенням німецької держави першим етапом до неї було заснування німецької митної унії, так тепер плях до Злучених Держав Європи веде через європейську митну унію.

„Берлінер Тагеблят“ висловлює думку, що дипломати різних держав, які перебувають в Парижі, уважають плян Бріана можливим до здійснення лише тоді, коли дійсно буде усунена небезпека воєнних конфліктів, і коли будуть заліковані спірні справи французько-німецьких відносин.

Орган католицької партії Німеччини „Германія“ є тої думки, що шляхом господарських картелів та окремих пактів краще можна досягти мету, ніж за допомогою таких плянів, які виставляє тепер Бріан. Газета песимістично дивиться на успіх виступу Бріана.

Орган німецької національної партії „Дайче Тагесцайтунг“ пише, що здійснення пляну Бріана означало би знищення всіх надій Німеччині на визволення зпід ярма версальського трактату.

„Нова Зоря“ і ідеологія гетьманців.

(Продовження)

Ще більше радикально розправляється п. Томашівський з авторитетами сучасності. На його думку (там-же) серед українців тільки той стає популярним авторитетом, хто має щось до роздачі, тобто до підкуплювання, як пояснює це ілуче за цим реченням, многословие многого. Чи подумав автор цього афоризму, в якому світі він виставляє свій орган і самого себе? Бо чей-же його статті не призначені на нищення популярності і авторитетності видавців „Н. З.“?

Громити хибні громадянства, це не тільки право, але і обов'язок публіциста. Але при цьому мусить бути міра. Вона дається любовю, а не злобленням. Злісне речення про повну безартистичність навіть найталановитіших писав, коли в них любови нема, і засаду, що кожна лічезня громадянства треба починати від себе, повинні хіба знати публіцисти, які себе за католиків громадянству представляти намагають.

Не має діло судити, як до поглядів п. Томашівського ставиться католицький провід „Нової Зорі“. Сміливість п. світських редакторів познати слова св. Апостолів і рішати, котра з епітакій св. Отця „написана найліпше“ — у мене нема. Але, як віруючому римо-католикові, мені здається, що ширення таких поглядів в органі католицьким є образою католицької релігії. Бо чи справді християнство це релігія „користи“, „задоволення“, — релігія „удачників“? Чи

бо її домагання на реалізацію границь та справа національних меншостей стрінулися би з аргументацією, що ці питання не мають ніякого значіння в залученому інтернаціональному організмі Європи.

В „Нае Фрае Прессе“ провідник паневропейського руху, граф Ковдегове-Калергі, опублікував статтю „Паневропейська ініціатива Бріана“, в якій з захопленням виступає його виступ. На думку експанзивного графа „цей виступ може з початком однією з найбільше рішучих подій нашого століття. Годі перецінити значіння цієї події та передбачити її наслідки. Тут може починатися нова карта світової історії“. Далі автор вихваляє Бріана й каже, що він зробив свій виступ після довгих років приготування. Теперішня світова політична ситуація теж видається йому якнайкращою — в Англії та Німеччині, мовляв, є тепер при владі люди, які належать до партії, що кілька років тому офіційно встала в свою програму постулат Злучених Держав Європи. Таксамо президент Гувер, на його думку, має бути палким прихильником Злучених Держав Європи. Така оцінка видається нам занадто оптимістичною. Про реальні труднощі при здійсненню пляну Злучених Держав, про ті проблеми, які мусіли би бути розв'язані для втворення ґрунту до такої організації в статті графа Калергі ми, природно, не знаходимо ні слова.

культу мучеників у католицькій церкві, зокрема мучеників політичних — як наприклад св. Станіслава, Брунона, Вячеслава, Жанна д'Ара і багатьох інших може йти в парі з книжками з політичного мучеництва? Чи католицька непохитність і найбільша, яка є в світі, принципіальність може бути сполучена в пропаганду політичного опортунізму і закладами, що „принципіальна політика це нісенітниця“ (слова п. Томашівського)? Чи врешті греко-католицька церква в її західній течії має стати пристановищем для всіх жаждущих задоволення і користи, всіх слабодухів, всіх опортуністів, всіх зрадників своїх давніших ідей — до цього публіцистика „Н. З.“ неминуче веде? І яка-ж доля жде тоді цей напрям в греко-католицькій церкві?

Колись польське католицьке духовенство, за часів навіть надгострих переслідувань петербурської влади, примусити себе до співняння „Боже царя храни“ в своїх костелах не дало. Нині почайсьні монахи, зустрічаючи нову владу, зворушливо співать „Боже цює Польське“ під конулами Почайнівської Лаври. Котре з цих духовенств поступало во ім'я засади „лоцільної і відповідної політики, яка приносить користь і задоволення“? І за яким з цих двох прикладів ведуть західну течію в греко-католицькій церкві публіцисти „Н. З.“ — про це нехай рішче духовний провід цього часопису.

Ми, гетьманці, визнаємо індивідуальні обов'язки й індивідуальну відповідальність, будучи,

як нам здається, в цьому в згоді з наукою християнської релігії. Пан Томашівський в „Н. З.“ пропагує модний тепер культ „безмежного українського воина“ („Н. З.“ ч. 24. 1929). Може бути, що за цим культом прийдє культ „безмежного виборця“ і культ батька Іх обох: „безмежного власника капіталістичних акцій“. Коли не станеться і коли п. Томашівський аніж тоді напише, що „Н. З.“ ніколи не йде проти ідеології Липинського, то це буде таксамо невірно, як невірно є те, що він написав тепер.

У відношенні до всіх проявів громадського життя між авторитативно-державницько-класократичним поглядом нашим і ліберально-культурницько-релятивістичним поглядом п. Томашівського лежить прірва. Для нього, візьмо шодня приклад, програма УНДО (за винятком аграрної реформи) „доволі можлива, натомість політична тактика фатальна“. Для нас якраз навпаки. Тактику УНДО (на жаль тільки у відношенні до зовнішніх ворогів, а не внутрішніх противників) ми ще можемо і зрозуміти і дозволити. Бо це тактика змучених людей, які відступивши в останній, ще не знищеній заулці українського націоналістичного ґетто, хочуть прихилити в цих заулках, і так як можна сидіти в заулках, найкращішу (із всіх політичних) українську державницьку ідею по мірі всіх сил своїм аберітти. І п. Томашівський, колиб захотів, тільки критикувати, а вести з такою „доволі можливою“ програмою активну політику, іншої тактики, як тактика УНДО, лавово-б не придумає.

Фатальною вважаємо ми не тактику, а власне ліберально-націоналістично-республікансько-демократичну програму УНДО, бо це воно не дає найчисленнішій українській політичній партії вийти з безнадійних заулків, а якби це навіть при якомусь чуді удалось, то власне ця програма приведе, на нашу думку, тільки громадянство до нового погрому і нової загибелі.*

В одному тільки пункті піби формальна згода між п. Томашівським і нашою ідеологією. Це пункт про територіальну автономію, як постулат політики Західних Українських Земель на сьогоднішній день. Але тут в тактиці істає між нами така пропасть, яка робить нас в цьому піби спільному пункті найбільшими противниками.

*) Ця думка ш. автора для нас досить нова і анімагала би розширення. На наш погляд, помилка п. автора полягає в тім, що при оцінці програми УНДО він ані керується виключно критерієм власного суспільно-політичного світогляду, нехтуючи осягом процесом історичного розвитку української програми самої партії, яка не була навпаки згоря, теоретичним лише аксиомою життям, місцевими відносинами і суспільною структурою українського громадянства Галичини. Очевидно, це тема до надвизначно ширшої дискусії. — Ред

(Докінчення буде)
В. Липинський.

АНТІН РУДНИЦЬКИЙ.

Москва і Ленінград.

Вражіння.

III.

Третяківська галерія. — Музей Гарних Мистецтв. — Серед вулицок і завулків. — Парк відпочинку і гамору. — Опера. — Крик за революційним сюжетом.

Третяківська галерія є одною з тих трьох особливостей Москви, які кожний з приїжджаних мусить побачити. Як-жеж туди не піти?

На тому березі ріки Москви — вона не дуже широка, але встаети видно на ній чималий парохол, — в маленький, старій вулиці, в глибині повітря дим, досить поганенький як на те, що він у собі вишває. (В Німеччині в певності поставили перед ним з пів сотні „правдивих старинних“ колом, зробили би відповідні „прикраси“ на фронтонній стіні і т. п. — щоби салійні вже адалека міг побачити, що тут щось „екстра“) В тому відносно поганенькому домі, розгорніть щонині внутрі, в цілому ряді сал — нагадає історія російського малярства. Два брати Третякови, грошеві потенати минулого століття, ціле своє життя і майно посвятали на творення і комплектування однієї з найкращих галерій образів, яку описали передали російському народові на власність.

Усміхаючись, пригадує собі здивовані запити ананіох „на заході“: „Невже у більшовиків є... музеї?“ — усміхаючись, ідучи шнурочком кімнат із аразково порозвішуваними картинами, блискучою підлогою — одним словом: оглядаючи цей і другий і десятий музей і музеальні па-

мятки в Москві та Ленінграді, в яких, мимоходом кажучи, царює неімовірна — в порівнянні з російською вулицею, помешканням, життям і владчею — чистота, порядок і точність. І дивлячись на тих російських — більшовицько-російських — сторожів музеїв, я певний, що найшовся в Львові, Цинґері чи Пінковтеці, вони почувалися би як дома — до того нема ніяких ріжниць в зовнішньому порядку всіх цих музеїв.

Переходжу сал. Через старинні, перші спроби російського малярського мистецтва, через епохи Петра Великого, Катерини II, до дев'ятнадцятого століття. Тут окремим малярям посвячені окремі салі. Ціла серія картин Верещагіна, його орієнтальні студії, його великі воєнні фантазії; далше дві чи три салі великого Рєпіна, вчителі нашого Шевченка. Загальну увагу відвідувачів — Іх тут чимало — звертає „Вбивство сина Івана Грізного його батьком“. Кажуть мені, що перед тою картиною не вільно довго затримуватися — від часу, коли один з глядачів, адналючись в неї догого — вона справді величаво і страшна своєю реалістичною, своєю природністю вбитого, його крові і виваця — рантом ажобжеволі і — можем і порів'яз. В тих салях бачу м. і. і в нас відомих „Запорожців, що пишуть листа до султана“. Побіч тої великої і широкої картини, друга багато менша: царис Рєпіна на ту саму тему. — Далше, проходячи салі початку нашого століття, побіч чудово-красочних фантазмагорій Врубеля, побіч геніальних ілюстрацій і реформаторів театральної декорації Бенуа і Бакста — ряд салі модерного російського малярства. І Шагал тут, і Кандинський... зазначимо, що в своїй довершеній творчості, себто вже „майже класичній“ (пані), з якою оглядаю музей, робиться слабо на янд їхніх образів — і я остаточно впалаю в неї

в неласку, коли осмілююся зауважити, що мені і Кандинський і Шагал, багато, багато новіші і молодші — подобаються!...).

„Музей Ізаянних Искусств“ — якого „відкриваю“, заступаючись раз в незнані мені ще куліці Москви — назовні вже більше подібний до загального типу музеїв. І колюмина є, і прикраса А в середині — знова сила-силенна цикавих, незвичайно цінних, експонатів з царини світового малярства, різьбарства, виробів з фаянсу і т. д. Годі все перечислити — а передовсім: годі пам'ятати!

Люблю такі „відкривачі“ проходять по незнайомих вулицях чужого міста. Коли чоловік іде, здається, обійшов вже пів міста і пішового „згубився“ — а тимчасом показується, що знаходиться недалеко місця, з якого вийшов. Зрештою нема забути міста більше популярного, побудованого так без всякої системи, як Москва. Ціла сіть переулків — поняття в нас досі невідоме — збиває з пантелику навіть постійних мешканців. Баукаючи раз так вулицями, яжджу на одну ширшу, більшу, крапцу від інших. Чимало тут старих, столітніх, типічно панських дворів, одноповерхових, з кількома коломнами посередині. Вулиця Вороського. Пояснюють мені: давня Поварська. Ага! Відряду стають перед очима постаті Толстоївської „Війни і мира“. Чи не на тій вулиці стоїла палата Ростових?

Вибравшись другим разом кудись перед себє трамваем, „відкриваю“ „Парк Культурі і Одиєха“.

Бачу його тільки побіжно, але і це вистарчає, щоби перекопатися про його величчю — і про те, що наш давнійський парк... куди-куди кращій. В московському парку — до якого впродім можна вийти тільки кучоюна білет аступу —

ЗАМІТКИ І ВІДГУКИ.

І знову журба за „креси“.

Варшавська АВС (жовтий орган народовой демократії) журиться „кресами“, очевидно — схиляючись. Мовляв, корчиться там польський стан посідаючи. Тисячі (?) гектарів найкращої землі переходять з рук відвічних посідачів у руки новонабутих. Цей процес в останньому часі набув значення з причини надмірної дорожнечі ґрунту. Однак аже те, що досі зроблено, є грізною небезпечкою для польських окраїн.

Бідне населення не має фінансової спроможності, щоб творити здорові, самовистарчальні господарства. Тому одну парцелю купує кілька тихих спільників. Отже така земельна реформа є шкідлива, бо не творить здорових господарств, а для неї „посвячується багатовіковий дорібок польської культури“.

Не добре діється і з польськими поселенцями. Є дві категорії хліборобів: звичайні з кількох гектаровими наділами і т.зв. інструктори. Ці останні одержали по 45 га. Їх господарства мали бути зразковими для околиці. Тимчасом повночленим ледві живуть. Їх мрією є винайти свою землю цукроварням під буряки. Самі вони не в силі обробити свого наділу, отже адоволяються 150—200 зол. річного чиншу.

В таких умовах осадники не лише не є „культуртрегери“, але компромітуються в очах населення.

Поширені власні діли, не маючи власних засобів, позбавлені кредитів, осадники є тут на окраїнах компромітацією підприємства, організованого державою, а тим самим є компромітацією держави. Тутешнє населення привикло до влади, але влади сильної, тому не може арозуміти, як „ааааа“ може толерувати такий стан річей. Те населення, донедавна настроєне державно, є предметом скаржливих української агітації, якої осередком проміянування є організація Східної Малополяччії і агітація за кордоном.

Іскра надії забилася полякам у зв'язку з відвідинами окраїн през. Мосціцьким. Та поза на правую кількох доріг, якими мав проїжджати президент, інших наслідків не видно.

Завдяки зусиллям воєводства з воєводою Юзефським на чолі, участь місцевого населення при повстанні п. президента випала багато. Може навіть за багато. Та польському громадянству не можуть прикрити сумної дійсності бар'єри строї українських хорів з Кременця. Польське громадянство має право догадатися, щоб польська державна думка, яка зуміла привізати окраїни до материка, знову затріомфувала. Всі інші експерименти можуть довести лише до повної ліквідації польськості на окраїнах. Іще час завернути. Тому даймоно на тривогу“.

Важко з цієї балаканини виловити справжню суть, і важко з'ясувати собі, чого саме хоче АВС? Поминаємо відвідини президента на Волині і твердження, що українське населення, донедавна державно настроєне, найшлося в орбіті протидержавних впливів, бо бєбісти (нпр. Волошинівський) твердять протилежно. Мовляв,

передтим українське населення на Волині було протидержавне, а тепер стало державно настроєним. Отже лишні на боці ці протилежні міркування і твердження, а зупинімся на справі земельній.

Після приєднання „окраїн“ до Польщі, на українські і білоруські землі пхнуто з корінної Польщі польську колонізаційну хвилю. Особливо в добі Хієно-Піаста ця хвиля широко розлилася по „окраїнах“. В Галичині, в перенаселеній країні, переведено тільки цивільну колонізацію, а на Волині й Поліссі цивільну та військову осадництво типу кількогектарового і 45-гектарового. Цей останній тип мав творити зразкові господарства. Очевидячки, ця колонізація відбувалася при посередній або безпосередній участі і допомозі держави в марково-валютній добі, при чому ціна на землю була дуже низька. З огляду на змінність реальної вартості тієї валюти (а добі девальюції) польські осадники ефективно одержали свої наділи або безплатно, або майже безплатно. Але більшість тих осадників (особливо військові осадники) зовсім не мали господарювати. Тому держава постійно їм допомагала і низько-процентними кредитами і просто такі субвенціями. Українське населення фактично було виключене від участі в набуванні землі, за винятком одиниць, що перейшли в польський табор.

Положення змінилося частинно з хвилею стабілізації валюти, яка потягла за собою дорожнечу гроша. Ще більша зміна наступила після травневого перевороту, коли на основі компромісу з табором Піасудського до влади прийшла польська великокапітальна земельна консерва. Минув перший „патріотичний“ запал, коли то польські поміщики робили дарунки польським воjakам за рятунок від соціальної небезпеки. Тепер треба було відітнути. Ціна на землю пішла незвичайно в гору, вдвоє і втриє переступлюючи незвичайно високу передвоєнну ціноруму. Таких ціл не могли і не хотіли платити поляки. Покрити „втрати“ поміщиків і їх першій „патріотичний“ запал мусіли стяснені на своїх вартатах праці українські селяни. Недостача готівки в знищеній війною і післявоєнними подіями країні та дорожнеча гроша мусіли в нівець повернути теоретичну земельну реформу. Не могло бути мови про творення здорових, самовистарчальних господарств. Український селянин, позбуваючись живого інвентаря і зазичуючись на всі боки, купував — якщо була нагода — за надмірно високу ціну маленький клатник землі, щоб як-так зміцнити свій злиднений вартат праці. Тепер поміщики менше грали вже в „патріотичну“ дуаду, витягаючи від українського селянина незвичайно перебільшену ціну. Однак і цей нездоровий процес, якого наслідком перехід невеличких клатників землі в українські селянські руки, викликав тривогу серед „народової“ братії. Одночасно почало занепадати штучне осадництво, підтримуване донедавна субвенціями і низько-процентними кредитами. Польські осадники, з яких більшість ніколи не мала нічого спільного з хліборобством, не сповнили своєї „культуртрегерської“ місії. Навпаки, подекуди стали посміховищем селянства.

Отже жаль за тими клатниками землі, що перейшли в українські селянські руки за великі гроші, з одного боку, а занепад польського осадництва з другого — викликають сумні рефлексії і гіркі жалі та журбу за „кресами“ у стурбованих „народових“. І тому то вони апелюють до уряду, щоб припинив дальшу приватну парцеляцію під покритишкою, що тими клатниками не творяться самовистарчальних господарств, а одночасно прийшов з андатішою допомогою польським колоністам і військовим осадникам, бо інакше наступить „ліквідація польськості на окраїнах“.

Грошева скрута Радянського Союзу.

В економічному відділі віденської газети „Нас Фрає Прессе“ уміщено наголою під повним заголовком змістову статтю кореспондента цієї газети з Ленінграду, д-ра Оттона Дайча. Стаття дуже річева і тому уважимо за доцільне подати у витягах головний її зміст.

Д-р Дайч зазначає насамперед, що протягом останніх місяців оборот грошових знаків у Радянському Союзі дійшов майже до крайньої границі дозволеного законом грошового обороту. Урядовий виказ показує, що вже на 1. травня ц. р. загальний оборот грошових знаків анісови 2,1 мільярдів червоних карбованців. Це азначає, що в порівнянні до 1. травня 1928 р. оборот грошових знаків збільшився на 35 відс., а супроти обороту на 1. травня 1927 р. він збільшився майже на 60 відс. Рівночасно незвичайно аросли в Радянському Союзі касові перекази державного скарбу, так, що не підлягає ніякому сумнівові, що грошовий оборот Радянського Союзу стоїть тепер під аваком певної інфляції. Та головне аляхо полягає в тому, що дуже бракує закордонної валюти.

У зв'язку з обома цими моментами зменшилася покупна сила карбованця і аросли ціни на всі товари. Рівночасно відчувається скрізь великий брак засобів пожити.

Офіційний індекс цін, який подає Центральне Статистичне Управління Радянського Союзу, показує, що ціна сільсько-господарських продуктів на 1. травня 1929 р. в порівнянні до 1. травня 1928 р. збільшилася на 32 відс., а рівночасно індекс цін у приватній торгівлі на сільсько-господарські продукти після виказу тої самої офіційної статистики збільшився на 71 відс. Це аказує на те, що в Радянському Союзі існує великий брак товарів, за які можна би було одержати від селянства абіжа.

Брак закордонної валюти у Радянському Союзі відчувся вже акілці 1927 року. До того часу Радянський Союз наслідком збільшення сільсько-господарського вивозу мав можливість одержувати більш суми закордонної валюти. Та в останніх двох роках експорт абіжа зовсім спинився, бо наслідком невротів та цілого ряду інших причин, зв'язаних з комуністичною агітацією на селі, радянська алада не в стані аао-

м про нього чути і читати. Я був захоплений. Орхестри такої кваліфікації, такого хору, таких співаків — чув я тільки в виключних святочних виставах в Берліні чи Відні, коли всі „підігнали“ до максимуму. Ті вистави, які я чув в Москві, були звичайними, рядовими — хоча, правда, при співучасті кількох найкращих сил, — і як такі, вони — передовсім з боку орхестри і хору — були безумовно на вищому рівні, як того рода пересічні вистави в одній з європейських метрополій.

В „Казці про царя Солтана“ (Римського-Корсакова) чув я славу Нежданову — „Народню Артистку Республіки“ — про яку закулісова fama голосить, що їй неменьше... 60-ти літ. Маючись на увазі, що рівно славою, як нині, вона була вже перед 20—30-ти роками — це може і невиключене... Але легкість її голосу і його свіжості, її музикальності — і навіть вигляду на сцені, може їй і тепер ще позавидувати неодадні молоді співаки, що — по тієї статистиці літ — могли би бути її внучкою!

В „Кіриен“ бачу — в головній ролі — татарку Фатму Мухтаріову. Видно, сензація навіть для Москви: театр у щерті повинні; навіть ажда уряду азовнена — а в директоровській ажді, в якій і я сиджу, стоїть без місць яких дєсять осіб.

В „Експериментальному“ театрі, себ-то другій держ. опері, асауаю нової опери московського композитора Василєнка, „Син Сонця“. Сюжет з часів повстання боксерів в Китаю, амагається бути революційним, а режисерів хоче його конче таким подати: сцени в аанглійському консулаті, типи аанглійців скарікатуризовані і азнаки — кінатій-повстанці і народні сцени представлєні в можливо позитивному освітленні. Однак ці-

чого не помагає: ця опера не є більше революційною, як прим. балет Галєра „Червоний Мак“, який від двох літ має в усьому Союзі незвичайний успіх — тільки ааявляю тому, що головна героїня, яка з початку акції ааходиться в якомусь то „невизраіному“ відношенні до якогось темного типа — аааааається в капітані соавської маринарки і при кінці гине в часі кінатійського (і тут кінатійського!) повстання. Отже сюжет, що з фактично революційним нічого спільного не мають, є, в ааялішньому разі, тільки іл сурогатами. Але досі кращих нема — а крик за справжнім революційним, оперним, балетним — ба, навіть і драматичним! — сюжетом, який при тому був би і літературно аартісним і аааааає би для сцени — крик цей адує вже від років, починаючи від всіх театральних-музичних конгресів, конференцій і диспут, а скінчивши на аасіданнях мистецьких керівників рад при всіх оперних театрах, — коли з початком кожного нового сезону, питання опери з революційним сюжетом стає чимраз більше некуче — складніше.

З музичного боку опера досить неакая; автор мав всіякі стилі, від Вагнера і Пуччіні аж до Крішенка аключно. Але як композитор він без талану, рутиніааному аануакою орхестри, аааааає йому деякі сцени, які аашають своє враження — як прим. дуєт Сина Соня і аанглійськї місць — чудово співаний Степановою і Письковою. У всякому разі музика Василєнка не аіає небо перенести воднисто-саліаанову „душещипальну“ музику „Червоного Маку“.

Може справжню революційну оперу дасть російському театрові молодий Шостаковіч?

Про нього і на ту тему бачиме — з Ленінграду.

грає аіом два чи три постійні театри, стількі кінотеатрів і майже що для симфонічних концертів орхестри Совфіла („Совітська філгармонія“).

Як бачу, я випадково аачіпав тему, яку аруч-

но можна ааі продовжувати: московські театри. Приїхав я до Москви, на жаль, в часі, коли майже в усіх театрах скінчився, або саме кінчився, сезон, себ-то в половині червня. Вже не встиг бачити ні театру Станіславського — і його студій — ні Меєргольда, ні Таїрова, ні Габіма — ні ціаого ряду інших драматичних театрів, які в театральному мистецтві всього світа займають вже від років почесне місце. Однак тому, що всі ті театри — крім Меєргольдівського — азнаю з їх виступів у аахідній Європі чи Харкові — я аааааааа, що силою обставин змушений всі вєчорі переаести в театрах опери — які і так мене найбільше аіаааааа.

Іх в Москві три: „Перший Державний Театр Опері і Балєта“ (це офіційна ааза) — аувший „Великий Театр“, „Другий Д. Т. О. і Б.“ — т. а. експериментальний — і „Музична Студія ім. Нємірович-Данченка“. Цієї останньої я не міг, на жаль, бачити.

На Театральній алощі, в самому центрі Москви, стоїть Великий Театр. Праворуч від нього — Мистецький („Художествений“) Академічний Театр. Оба театри з 150-літньою традицією, аймають і тепер те важне, провідне місце в мистецькому світі Росії, що і до революції. Щодо Великого Театру, опери, то його значіння навіть незвичайно пішло в гору — тому, що з перенесенням столиці до Москви — він тим самим став столицним, центральним оперним театром (яким до того часу був Марійський Театр в Петрограді) ціаого Союзу.

Оперні вистави, які я чув і бачив в тому театрі, переконали мене про аравдлівість того що

У нас повінь — не повіня. Вона
лишень тепер по-рік то моторишася. Держи-
роками вона приходила поводи. Була отка-
а тепер мчить моя сиріла, як вилка і лопи-
за собою тільки страшний сід. Вона тепер
стає на розмову з предводителем борю, а
рекажи та членим але гонить моя скажон-
ними...

Мужик вже й не нарікає: воли Божа, кара Божа! Хіба почею чути аойк матері, плач дітей та рев худоби, пригнаний в шумом води. Люди не толпляться, принаєні досвідом. Як хмарина укажетесь на захід, вже ніхто не спить: надслухує челядь, а таті й сини бродять берегами...

За тижень-два вже не буде й видно. Сонце засвітить, сльози пообсохнуть, тато введе коровицю на ярмарок, а церковний дзвін пропаватиме пильністю. Природа й люди вже подбють, аби нешасні легше перезикували. А за рік будемо оглядати знову те саме.

Волод. Чолій

12/7. 1929.

НОВИНКИ

— Протест у справі подій в Товстені. Посол Зинаїдент у вис широку умотивований протест-загарту до воєніського уряду в Тернополі в справі поведінки органів влади на світ-поми-хаз у Товстені, копичинського повіту, а чл-а Земельні Свят. Опис тих подій у Товстені був, як відомо, в українській пресі сконфіско-ваний.

— Особисті вісті. З кінцем шкільного року 1928-29 перейшов на власне бажання а стан спо-тичку останній інспектор-українець народних шкіл, п. Володимир Кабаровський. В особі п. Кабаровського пращає наша суспільність і вєса-дагал народнього учительства людину дуже за-служену для розвитку й розбудови шкільництва, що своєю працею, тактом, вирозумілістю і бать-ківською опікою освіту справді виїмкові ре-зультати. Тут треба пригадати, що п. інсп. Каба-ровський був у часі світової війни організатором української школи в Гмінді, найбільшою україн-ської школи згадали, що мала понад 4.000 дітей і понад 30 учителів. Школа ця була ведена зраз-ково, що признавала навіть численні чужинці, які її відвідували. Після того п. Кабаровський був реорганізатором шкіл для дітей виселенців у Вольфсбергу в Каринтії, а відтак у Гая на Мора-вії. Українська Културна Рада у Відні, як най-вища наша шкільна магістратура на емігранції, іменуєла потім п. Кабаровського візитатором усіх українських шкіл для виселенців в Австрії, Чехії і Моравії. В 1916 р. Рада Шкільна Краєва покликала п. Кабаровського на становище інспек-тора в Городенці, потім він працював у Хшанові, перенесений туди польською шкільною владою, а вкінці (від 1921 р.) в Богородчанках, де поста-вив народні шкільництво на високий рівень. По-фірлік п. інсп. Кабаровський переноситься на постійний побут до Львова.

— Промоція діяльного члена Українського А-кадемічного Товариства „Січ“ у Відні, п. Авгу-стина Луцького, на доктора медицини відбулася 3. липня ц. р. у великій салі віденського універ-ситету.

— Скаження у Львові. Останніми часами страшно поширюється у Львові скаження се-ред собак. До 17. липня за пів року зловили 32 скажених собак, які покусали 24 людей (крім того покусали 175 людей собаки не скажені). При вул. Дуїні Борковських зголосявся у лікаря ку-пець Біля і жалівся, що не може цити воли, бо щось його від неї відстохує. Лікар хотів за-провадити хорого до водопроводу, та цей по-пав тоді у бішеність. У шпиталі помер до 24 го-дин серед страшних мук. Виявилося, що Біля тому 6 тижнів вкусила мала собачка в пащець. Біля рапу запустила людину та не звертає уже на це уваги, що й переплатити життям. Жертвою скаженни впаде й наймичка Біля. — Лікарі жертають увагу, що зарозитися можна скажен-ною собакою не лише через укушення, але й сли-ною такої собаки, в якій є отруя, або коли хто отирає труп собаки, а має бодяй найменші ран-ки на руках. Заразок скаженни поширюється вервами, зміряючи до центральної нервової си-стеми. Недуга об'являється від 1—3 місяців. По-чаткові об'яви: смукот, пригноблення, недостатка апетиту, боязливості, подразнення без справжньої причини, неспокій, скривання по кутах і вічна зима місця, то знову отупіння. Собаки в стадії недуги стають неслухняні на прикази свого па-ця. Деколи знов така собака гавкає зміненим го-лосом, відганяє мухи, яких доволка неї нема і т. п. Очи в неї замрачені, блудні, вона проковтує з трудом, начеб у горлі була перешкода. Тоді з-дуб її звисає сліпа, якої собака не може про-ковтнути наслідком зраження горла. Поданого харчу не їсть, але тріє предмети, які годі їсти, а навіть власні екскременти або кусає власне тіло, звичайно все в те саме місце. Недуга собаки тре-ває 3—8 днів, найвище 2 тижні. Треба пам'ятати, що від собаки можна зарозитися не лише підчас недуги, але й на 8 днів перед об'явами її.

— Пожежа. В Ірванці (нов. Тернополі) вибух-ла пожежа в невикінченій хаті Анни Родавчич, жамешкалої в Плотичі. Пожежа знищила кірляю та заволадала шкоди на 500 зол. Підчас пожежі згоріла 5-літній синок Ганка Антоніа і її очі

вартості 150 зол. Пожежа повстала наслідком необережного обходження з вогнем згаданим хлопцем. Невикінчена хата не була обсапечна. — В Підгайчикках (нов. Требовані) повстала пожежа в домі Мих. Триляха, перекинулася на сім інших господарських будинків і на римо-кат. приход-ство. Школи є на 25 тис. зол. — У Дублянах бі-ля Львова повстала пожежа в будинках Фр. Кру-ля та поширилася на забудовані Анни Редер. Згоріли дві стаї, дві столові, шпихаїр і меш-кальний дім зовсім, а на другім кріваля. Одна жінка сильно поласкала в огні. Згоріли кінь і корова.

— Гуго Гофмансталь, великий німецький поет, один з найвишараніших і найпопулярніших ні-мецьких письменників, помер під Віднем 15. ц. п. зі зворушення а приводе самовбивства свого си-на. Небішчик був аначиним стилістом, а рівно-часно великим знавцем європейської культури. Він пошизив по собі чудові ліричні поезії, опо-відання та особливо численні драми і лібрета до оперет. Родився Гофмансталь у Відні 1874 р. Маючи 18 літ, він опублікував під псевдонімом Теофіль Моррен драматично-ліричну студію „Вчора“. Того самого року він видав драму „Смерть Тіціана“ (випишла і по українськи в пе-рекладі О. Луцького), в якій чудово змальовує твори Тіціана. Між іншим він видав цілий ряд перерібок драматичних творів, починаючи від „Едипа“ та „Електри“ Софокла й кінчаючи се-редньовічними „мораїте“ та драмами Кальде-рона.

— Не плакали, тому зажадали нагороди. Я-кийсь кінематографічний підприємець у Ризі о-голосив, що виплатить тисячу латів кожному, хто буде в силі не плакати на висвітлований фільм. Кількох гостей після сеансу зажадало, щоб дирекція виплатила їм по 1.000 латів. Під-приємець відмовився. Списано протокол і спра-ву відано судові. З великим зацікавленням жадує присуду мешканці Риги.

— Смерть наслідком тріснення автомобілевої гуми. В Мисловичках на вулиці трісло гумове ко-ло авта підчас їзди. Якийсь невмідом а називши проходжий так налякався гуку, що впав на хід-ник, розбив собі голову й умер на місці.

— Поражений електр. струєю 1200 вольт — жині! Біля станції Тайнінська справлявужав англій-ський інженір Торнтон діяльність мотору у ва-гові електричної залізнички. Пого поразивла струя зі своєю 1.200 вольт. Інженіра зараз від-ставили до шпиталю як небішчика, але в тодішню пітніше англійць. пробудився і цікавився детал-мотором. Випадком зацікавилися більшовицькі лікарі. З ініціативи дир. шпиталю проф. Андре-єна оглянули докладно організм Торнтон та занотували цей випадок як причинку для даль-ших досвідів впливу електричності на людський організм.

— Прогулянка американських міланерів до СРСР. Дня 16. липня приїхала до Варшави про-гулянка американських міланерів, яка їде до СРСР. Прогулянкові відвідають Москву, Ленін-град, потім поїдуть над Волгу, Байкал і вернуть-ся до Москви. Загалом їде 10 прогулянців під про-водом Чарльза Смита, віцєпрезидента російсько-американської торговельної палати.

— Лет більшовицького літака над Європою. Великий більшовицький літак „Крила Совіта“, підготований Гроновим, аистартував із аеру-ського майдану в Темпельсгоф (біля Берліна) дня 16. липня в год. 1.30 впол. Літак пустався в дальшу окружну подорож понад Європою. Най-близчим етапом його лету є Париж.

— Відвідини в Губера. Спершу президента Гу-вера відвідували сторонні люди тричі в тижні, відтак діти, а тепер вже лише в середу. Все так-буває, що в середу найде до Білого Дому більше як тисячу душ з ріжних сторін Америки. Вони ядуть, щоб бодяй стиснути руку президента, а відтак цим кілька літ хвалитись перед сусідами і всіми громадянами в місті чи селі. Щоб діста-тись до президента, треба мати припорушення наприклад від сенатора або посла, а крім того відповісти наперед зголосятись. Сенатори й по-сли із цього користають, бо можуть задоволити своїх виборців, а через те вже й призначіє став-лятись до президента. Ну, а виборці такі раді, що вже й не хотять, аби сенатор чи посол віз їх на обід або на вечерю до конгресового ресто-рану...

— У місяці червні і до половини липня зложили на будову Нац. Музею слідуочі: Мішанська Бєсєла, Стрий 3 ал., — Др. М. Шу-хевич, Львів 10 ал., — Монастир ОО. Васи-ліни Говіш 5 ал., — посол СРСР. Богомолів Д. В. 100 дол., — Др. Ев. Гришак, Перемишль 5 ал., — о. Петро Коцюбинський, Трибухівці 5 ал.; — До збірок Нац. Музею в червні да-рували: М. Драган, о. І. Лізовський, Грабо-вещ, о. О. Родичий а Петрова, о. Гр. Дур-делла а Хотиміра, др. Я. Пастернак, др. І. Сви-цикий, о. Ів. Криса Ісат, В. Ісєнєк Березів.

Китайська нота до уряду СРСР.

Напкінське міні-ство закордонних справ ви-савало до китайського шарже д'афер ад інтерін у Москві телеграму, щобі доручити її більшо-вицькому урядові на уявляти його до китай-ського уряду. Нота повідомляє більшовицький уряд, що небаром буде висланий до Москви по-новласник китайського уряду і широкими по-новласними, щобі передискутувати всі справи, які є тепер у завішенні між Китаєм і СРСР. У ноті сказано, що національний китайський уряд все був признаний для уряду та народів СРСР, однакє свіжо стверджено на китайській терито-рії багато випадків, що більшовицькі органи не-лі пропаганду, шкідливу для істнуючого тепер суспільного устрою в Китаю. Щобі адержати по-рядок, манджурська влада заявила східно-китай-ську залізницю та зазначила більшовицькі кон-сульти. Манджурська влада повідомляє а рапор-ті, що більшовицькі функціонари східно-китай-ської залізнички не дєржаться совісно постанов-договору з 1924 р., тому повстан стан, який у ви-сокій степені порушує мукденський трактат. Но-та обговорює справу арештування китайських горожан на території СРСР, жадає випущення їх на волю і гарантії від більшовицького уряду, що китайські горожані найдуть належну правну опіку на більшовицьких територіях і будуть за-безпечені перед усіми репресіями та небезпе-ками. Китайський уряд усе жнайприхильніше трактуватиме більшовицьких горожан і купців, які приїдуть у Китай для поладки своїх проф-есійних інтересів, однакє пороблені заряджен-ня вважає конєчними для адоволення комуністич-ної пропаганди та адержання мира в Манджурії.

Кельорів пакт увійде дня 24. липня в життя.

Із Вашингтону повідомляють: Тому, що на днях сподіються зложення ратифікаційних до-кументів Японії до Кельогового пакту, уряд Зл. Держав постановив оголосити, що пакт увій-дить у життя 24. липня. Відбудеться це дуже святочно, при участі представників усіх держав, які підписали Кельорів пакт або приступили до нього, а з виїмкою СРСР, який не має представ-ника у Вашингтоні.

Костез полетить знову.

Берлінські часописи повідомляють із Пари-жа, що летун Костез ще цього тижня, як доклад-но огляне свій літак, вистартує до нового транс-атлантичного лету. Він сказав, що для перелету понад Атлантиком треба літака, якого промір діяльності виносить бодяй 10.000 км., бо все тре-ба рахуватись а протинними вітрами.

Ліквідаційна конференція в Люцерні.

Париські часописи повідомляють, що кон-ференція, яка має відбутись задля оконєчного зліквідування наслідків війни, відбудеться най-правдоподібніше в Люцерні. Англіському ам-басадорові в Парижі поручили обговорити цю справу з Бріаном. Конференція відбудеться 5. або 6. серпня. Візьме в ній участь околи 30 міні-стрів заїтересованих держав і американський обсерватор.

Високий адмін. урядовець шпіоном.

Варшавська влада безпеченств від довшого часу підозрівала одного з вишних урядовців, за-нятих у військовім відділі урядового комісарія-ту, а потім варшавського аовєдства, що є на шпіонських услугах сусідньої держави. Дня 17. липня того урядовця С. арештували.

Пожежа знищила майже ціле село.

У селі Крунськом, пов. Жидачів, повстала 17. липня пожежа в загороді Івана Попика. Наслід-ком сильного вітру огонь дуже скоро поширю-вався на стріхи інших будинків. Огнені сторони і Миколаєва й дооконичних фільмарів не могли аьольокалувати огню. Пожежа знищила до тая за дві години більше ніж сто господарств, себто 3/4 села. На місце катастрофи приїхав жидачів-ський староста Русівський із повітовим коман-дним державної поліції. Шкід покичи не у-стігивали. Більше ніж сто родин остало без даху над головою.

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8:47 00—8:47 50, англійський долар 8:50 00—8:50 30, чеська корона 9:26 25—9:26 50, австрійський шілінг 1:23 00—1:23 50, румун 2:41 00—2:41 50.

